

ЛОНДОН, 6. Агентству Рейтера телеграфують із Пекина, що загальне становище з погляду північних пограниччів. Південний Китай оповістив президентом Цзен-Чжунь-Шуаня, давнього ворога Юань-Ши-Каю. Призначено де кілька міністрів. Є чутка, що на півдні вбито губернатора Ачхяя і більше 20 офіцерів. Де кілька офіцерів, що користуються впливом, мали нараду з Юань-Ши-Каєм. Ходить чутка, наче б то верховне командування буде доручено Фин-Го-Чжану, переможцю Ханьяна під час революції.

Література, наука, умілість і техніка.

— „Сяйво“. Вийшло ч. 5—6 за травень-червень місячника „Сяйво“.

Зміст такий: Максим Рильський—художник (присвята Коцюбинському); С. Черкасенко—Михайло Коцюбинський (замість некролога); О. К.—До 25-літнього ювілею Любов Павловни Лівницької; М. Садовський—Пам'яті І. В. Загорського; В. Борецький—До 50-літнього ювілею опери „Запорожець за Дунаєм“; М. Біляшевський—Старе українське шитво; Ів. Стещенко—Мистецтво в розумінні Вялицька; Нові музично-етнографічні матеріали; Огляд письменства та мистецтва—проект пам'ятника—надгробка на могилу М. Лисенка; Театр і музика; Хроніка; Усячина; Твори надіслані до редакції.

Портрети Михайла Коцюбинського; Л. П. Лівницької в ролі матері Гетьмана Дорошенка; І. В. Загорського; проєкти надгробника М. В. Лисенкові—С. П. Тимошенка (1 пр. мія); К. Н. Жукова (2 премія); П. В. Соколова (3 премія); В. К. Троценка.

— Записки Українського Наукового Товариства в Києві. Вийшла ХП книга „записок Н. Т.“. Зміст такий: Ор. Левицький—про Василя Тягинського, що переклав євангеліє на просту мову; Л. Добровольський—Михайло і Золоті ворота; Ів. Каманін—Походження Богдана Хмельницького; В. Модзалевський—До історії Коломиїців у гетьманщині; Ів. Стещенко—Новий твір Я. Кухаренка? „Харько, Запорозький кешовий“; М. Порш—Робітництво України (варіє по статистиці праці). Хроніка за 1912 р.

— М. Гюйо. Проблеми сучасної естетики. З французької мови переклав Василь Шурат. Бібліотека „Діла“.

— Др. С. Смаль-Стоцький. Характеристика літературної діяльності Івана Франка.

— „На вакаціях“. Повість для молоді (з італійського). Видання педагогічного т-ва.

— Юлій Верн. Заря півдня. Повесть. Переклав М. Капій. Вид. Педагогічного т-ва.

— Вийшло число 6 „Письма з Просвіти“. Зміст: Діяльність просвітнього кружка українських богословів в 1912—13 році. Начерк регуляміну для Виділу читальні „Просвіти“.—З життя філій і читальні „Просвіти“.—З життя українців у Відні.—Бібліотечні справи.—Усячина.—Історичний календарь.—Вісті з „Просвіти“.

Бібліографія.

Д-р Василь Шурат.—Літературні начерки. Стор. 105. Львів, 1913.

Добре зробив автор, зібравши розкидані по всяких періодичних виданнях літературні свої нариси й видавши їх книгою. Так воли більш зробляться доступними до читання українському громадянству.

Більшість нарисів д. Шурата присвячено Шевченкові: „Шевченків Іван Підкова“, „Шевченкове послання Гоголю“, „Пояснення де-яких Шевченкових висловів“, „Шевченко-Желіговський-Чечот“, „Шевченків Бухварь“, „Варшавський учитель Шевченка“. Інші торкаються всяких українських тем: „Найблизші джерела творчости М. Шашкевича“, „До української пісні про жидів“, „З Гуцульщини до Слова о полку Ігоревім“, „Найстарша українська лірика“. Окрім стоять два нариси: „Богословська драма“—про Кальдеронову драму „Великий театр світа“ та „Поет науки“—про творчість Сюллі Прюдома.

Нариси д. Шурата—є тонке мереживо спитетичного розуму, що з дрібничок, з окремих фактів і спостережень, часто з неясних натяків складає цікаві загальні висновки. Можна не згожуватися з автором що до його кінцевих вислідів, але раз у раз перед вами вдумлива людина, що віче добре орудувати матеріалом і скласти з його відповідну цілість. Особливо це помітно, і з позитивного і з негативного боку, на найбільшій праці в збірнику—„Найблизші жерела творчости М. Шашкевича“. Д. Шурат шукає тих джерел у сучасному польському письменстві. „Не заперечуючи, — каже він, — впливу граматичних, історичних та етнографічних праць попередників і сучасників Шашкевича, праць Лаврівського, Могильницького, Лозинського, Левицького, Гарасевича, Зубрицького і інших—все таки більший вплив признаю польським публікаціям в часах, коли Галицькій Україні за малими винятками жилося, думалося і говорилося по-польськи“ (стор. 71). І автор пильно розшукує сліди тих впливів, старанно збирає окупини польського письменства того часу, що могли зачепити в душі у Шашкевича відповідні струни й подіяти на витворення його світогляду. Цевна річ, доводиться тут часто обертатися в сфері здогадів, серед яких не все може бути доведено (напр., де-які висновки на стор. 52). Але разом д. Шурат досяг і де-яких певних результатів. Так, ці-

кава звістка його з польських джерел р. 1882 про Шашкевичів переклад Корольовського рукопису: вона показує, що Шашкевич почав свою літературну діяльність далеко раніше, ніж досі звичайно думали. І так в усіх нарисах д. Шурата—читає не знайде в них широкого погляду, не знайде загальної картини літературного руху, але з інтересом перечитає дрібні монографічки: вони збагатять його на факти й піддуть не одну думку під розвагу.

С. Єфремов.

Театр і музика.

ТРУППА М. К. САДОВСЬКАГО.

„Недоросток“ С. Васильченка.

Популярне народне оповідання про те, як жінка навчила чоловіка по людському з нею звертатись, як одучила його витівати над нею усякі дурощі тим, що, будиши сама дужею й більшою за чоловіка, привязала його в лісі до дерева поклада коло нього сіна для їми, а сама поїхала до свого роду, там нагулялася і, повернувшись, визволила свого чоловіка під умовою, що буде її шанувати—це оповідання драматизував у своїй комедії С. Васильченко.

Перед автором було й справді не легке завдання—розвинути драматичну (комічного характеру) боротьбу між дієвими особами та ввести їх в коло живого українського побуту, оточивши їх також відповідними персонажами.

В читанні п'єса робить прекрасне вражіння: от собі весело, безжурно сміється читач, настрої світлий, жарг легкий, чистий дзвінкий. Це вражіння не мінється і в д перших двох дій в постановці трупни М. Садовського. Окрім Недоростка і його жінки виступає ще й матір його, що зробила з свого сина такого жированого пустуна, який міри жартам не знає; як уривидко до де-яких вигадок Недоростка, наприклад, щоб жінка його при людях цілувала, являється сусіда Юхим; далі сестра Недоросткова, яка соромить і картає свого брата за його поведінку. Отут в колі ускладнених відносин і під впливом рухливих діалогів талант автора розкрився у всіх своїх симпатичних рисах.

В перших двох діях і артисти грали вільно і легко, без напруження.

Не кажучи вже про п. Борисоглібську, яка й тут, як завжди, була на висоті, так гарно удавши матір Недоростка—сластоху, безвольну й ліниву жінку,—треба звернути увагу на гру д. Маринича, яка достойна була людини не з такою скромною артистичною славою, а пр. сто така першорядного артиста. Особливе уміння надати своєму обличчю виразу химерного, розпещеного вічним потуранням його забганкам чоловіка, виразу, в якому разом з жартовливістю світиться й егоїзм і жорстокість таких дітей—прикувало до нього увагу на протязі всієї п'єси. І шедевром був момент, коли жінка умовляє Недоростка їхати з нею до її родичів, а він, так собі, знічевля, щоб подразнитись, та лінується, вигадує всякі перешкоди: і посадовлять його не на почеснім місці, і дадуть йому чогось поганого їсти і таке інше.

Коли ж жінка починає йому „бірненько“ казати, як його шанувати—муть та частуватимуть, то міміка і рухи артиста дають повну психологічну характеристику моменту. Як мимоволі лице розпливається в усмішку, навіть являється якийсь короткий регіт, такий характерний у хлопця, коли його пестять; як вираз мінється, напружується на серйозний і незадоволенний від нової вигаданої неприємности; як хочеться Недоросткові їхати і в той же час слухати прикладів і оповідання мовчазної звичайно жінки—ці моменти варті у д. Маринича самої високої оцінки.

Що до д-ки Терентьєвої, то гра її в перших двох діях всетаки мало рухлива і мало реальна для селянки: треба більше простоти і різкості руху, а в міміці уникати того, що характеризує інтелігентну людину.

Але в третій дії гра д-ки Терентьєвої зовсім слаба і не природна, як і всього її роду. В цьому перше всього винен автор, бо з третьої дії у нього починається не драматизація сюжету, а сценізація народнього оповідання. В картині, де Недоросток стоїть привязаний до дуба, в сцені з родом Марти, а також в останній дії, такий же купенький, як і попередня, весь час ідуть монологи, а до того ж і епічні, що вже зовсім порушують і нищать дію п'єси. Рід Марти тупиться на місці, де-які удають веселощі, сама Марта не знає де подітись. Можливо, що цю сцену урятувала-б де яка стилізація—Марту виділити з гурту, коло авансцені зкупити родичів то що—але хто його знає, чи це врятує відсутність дії.

Як би не цей дефект останніх двох дій, то можна було-б вічувати, що п'єса матиме величезний успіх, дарма, що в ній, на думку де-кого з глядачів, ніякої ідеї нема.

Звичайно, з таким докінченням, як тепер, тільки з деякою наляжкою можна шукати в постатях „Недоростка“ символів з нашого громадського життя: боязкий, розсудливий, цікавий—хлопці в лісі, сам Недоросток, що не доріє ще до свідомости, як дати лад в своїй сямі, козацькі претензії і декламація Недоростка то що.. але в завдання театрального рецензента не входять поради авторові що до праці над новою редакцією твору.

А. В—но.